

Mgr. Richard Brabec
Ministr
Ministerstvo životního prostředí ČR
Vršovická 1442/65
100 10 Praha 10

OTEVŘENÝ DOPIS

V Praze dne 5. 12. 2019

Vážený pane ministře,

V uplynulých dnech jsme zaregistrovali aktivitu Hnutí DUHA „Zachraňme lesy – chceme zdravé lesy ne plantáže“, v rámci které Vás vlnou e-mailů občané vyzývají ke stažení materiálu předloženého k projednání vládou České republiky (Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s implementací právních předpisů Evropské unie v oblasti invazních nepůvodních druhů). Hlavní argumentace je opřena o negativní vliv douglasky tisolisté na půdu, biodiverzitu a fungování ekosystémů obecně. S politováním musíme konstatovat, že jakkoliv jsou tvrzení uvedená na stránkách <https://zachranmelesy.cz/cs/chceme-lesy-ne-plantaze-pane-ministre#spatne> alarmující, jsou založená na údajích vytržených z kontextu, na špatném pochopení textu a v některých případech jsou zcela nepravdivá. Pokud budete mít zájem, podrobnější rozbor najdete v příloženém materiálu, který jsme poskytli i médiím. Naše závěry považujeme za podložené – Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i. ve spolupráci s Českou zemědělskou univerzitou, Mendelovou univerzitou v Brně i zástupci vlastníků lesů řešil v uplynulých letech dva výzkumné projekty, které se přímo týkaly možnosti uplatnění douglasky tisolisté v lesním hospodářství České republiky a to včetně rizik a vlivu této dřeviny na lesní ekosystémy. Výstupy z těchto projektů zahrnují mj. 10 publikací ve vědeckých a odborných časopisech, čtyři certifikované metodiky a dvě knižní publikace. Douglaska tisolistá má z našeho pohledu v českém lesnictví významný potenciál a to i z pohledu současných scénářů změny klimatu. Na druhou stranu je nutné dodat, že neprobíhá, ani není plánováno její masivní zavádění (současné zastoupení je 0,24%) a veškerá doporučení jsou směřována na pěstování douglasky ve smíšených porostech, jež jsou vhodné jak z hlediska environmentálního, tak z hlediska produkčního.

Vážený pane ministře, jsme přesvědčeni, že většina občanů Vám zasílá uvedené maily sice v dobré víře, nicméně na základě zcela nevěrohodných podkladů. Jistě bychom Vás dokázali zavalit přinejmenším obdobným množstvím korespondence od vlastníků a správců lesních majetků, výzkumných pracovníků a našich příznivců, kteří by rozumné zavádění douglasky do českých lesů podporovali. Věříme však, že pro Vaše rozhodování mají výraznější váhu věcné argumenty, jež se Vám i tímto dopisem snažíme poskytnout. Pokud budete mít zájem o jakékoliv další informace z naší strany, jsme Vám k dispozici.

S pozdravem

doc. Ing. Vít Šrámek, Ph.D.
ředitel Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i.
Strnady 136, 252 02 Jíloviště

prof. Ing. Vilém Podrázský, CSc.
místopředseda České akademie zemědělských věd,
předseda Odboru lesního hospodářství ČAZV
Těšnov 65/17, 110 00 Praha 1

Ing. František Kučera
předseda Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů
K Silu 1980, 393 01 Pelhřimov

Ing. Pavel Draščík
předseda České lesnické společnosti
Novotného lávka 200/5, 110 00 Praha 1 - Staré Město

Kopie na vědomí:

Ing. Miroslav Toman, CSc

Ministr zemědělství ČR

Příloha:

Zbytečná hysterie a záměrná manipulace

Hnutí Duha na svých stránkách (<https://zachranmelesy.cz/cs/chceme-lesy-ne-plantaze-pane-ministre#spatne>) opět účelově mate laickou veřejnost svým prohlášením o nebezpečnosti využití douglasky tisolisté v našich lesích. Na základě pouze několika bez kontextu a účelově vybraných publikací prohlašuje tuto dřevinu za druh ohrožující samu podstatu funkčního lesního ekosystému v našich podmínkách.

Tvůrce výzvy lze usvědčit z celkové neznalosti problému, ke kterému se vyjadřují. Zamlčují (není patrné, zda záměrně) studie a poznatky získané dlouhodobým výzkumem podporovaným MZE i MŽP, na kterém spolupracovali v minulých letech obě lesnické fakulty (MENDELU v Brně, ČZU v Praze), ÚHÚL a VÚLHM, v.v.i. spolu se státními i nestátními vlastníky lesa. Aktuální poznatky z domácích i zahraničních zdrojů a návazná doporučení pro praxi jsou k dispozici ve dvou monografiích (Slodičák et al. 2014 a Novák et al. 2018a) a v několika aplikovaných výstupech (certifikované metodiky, ověřené technologie). Ke studiu jsou dále využitelné desítky vědeckých článků vzniklých při řešení těchto a předchozích projektů. Zde lze nalézt i relevantní výsledky k vlivu douglasky na domácí společenstva, její vliv na půdu, apod. Pokud bude od tvůrců prohlášení zájem, všechny publikace na vyžádání jim ke studiu obratem poskytneme.

Mezi nejhorší manipulace ve výzvě lze zařadit tvrzení o chystaném velkoplošném sázení plantáží – monokultur douglasky v našich lesích. Ve výše zmíněných doporučeních není nikde uvedeno, aby byla douglaska vysazována ve velkých skupinách a celoplošně. Naopak, na základě exaktních výsledků a zkušeností praxe byly sestaveny postupy (Novák et al. 2018b) pro tvorbu pestrých směsí douglasky a domácích dřevin. Je to v souladu i s přístupem k douglasce v okolních zemích. Například v Německu je současné zastoupení douglasky 2 % v druhové skladbě lesů a tato dřevina je zde považována i z pohledu státních orgánů ochrany přírody za zdomácnělou. Douglaska je zde pro adaptaci na změny klimatu vítanou pěstební alternativou ke smíšení s domácími dřevinami, jejichž výčet se v průběhu minulých ledových dob značně snížil (<https://www.forstwirtschaft-in-deutschland.de/en/german-forestry/forest-facts/>).

Neznalost problematiky tvůrců výzvy se odráží i v možném „katastrofickém“ rozsahu použití douglasky v našich podmínkách. V současnosti (data ÚHÚL k roku 2017) existuje na našem území něco málo přes 6 tis. ha redukováné plochy douglaskových porostů. To představuje necelé čtvrt procenta (0,24 %) zastoupení v druhové skladbě všech našich lesů. Za posledních deset let (viz Zprávy o stavu lesa vydávané MZE) přibýlo porostů s douglaskou v průměru 120 ha ročně. I kdybychom toto tempo hypoteticky zpětinásobili a používali douglasku při obnově lesa na 600 ha ročně, dostali bychom se k zastoupení jaké má v Německu (2 %, bez problémů s biodiverzitou, invazivností apod.) za 76 let. Je tedy zřejmé, že katastrofické scénáře o vzniku douglaskových plantáží jak je popisují tvůrci výzvy, nestojí na racionálním základu a (zřejmě záměrně) pouze matou veřejnost zajímající se o stav lesa.

Dále uvádíme příklady účelové manipulace a neschopnosti alespoň rámcově sestudovat citované práce, jak se jich dopustili autoři výzvy v jednotlivých bodech:

1. **Znění z výzvy:** „LESY BEZ KVALITNÍ PŮDY. Na lesní půdu je navázané velké množství živočichů a hub. Pokud nahradíme borovici, buk a smrk douglaskou, může poklesnout uhlík a dusík v půdním humusu (Prietzl, Bachmann 2012). A choulostivý lesní mechanismus se začne zadrhávat.“

Reakce: Autoři výzvy se zřejmě nedostali ani k primárnímu přečtení abstraktu práce Prietzel, Bachmann (2012). V této studii totiž není hodnoceno nahrazení borovice, smrku a buku douglaskou, ale nahrazení borovice nebo smrku bukem nebo douglaskou. V práci doložený pokles C/N se nedá vykládat jako pokles C a N v půdním humusu. Je to spíše ukazatel zrychleného koloběhu živin, tj. nedochází k hromadění nerozloženého rostlinného materiálu reprezentujícího zvýšený obsah C, jak jsme tomu například svědky v čistých smrkových monokulturách. Podobně jako douglaska se podle studie v tomto směru chová i náš domácí buk. Budeme tedy považovat buk, stejně jak to udělali autoři výzvy s douglaskou, za rizikový?

2. **Znění z výzvy:** „LESY BEZ PTAČÍHO ZPĚVU. V korunách douglasky panují zvláštní mikroklimatické podmínky, které snižují početnost členovců během zimy. To má negativní vliv na četnost ptáků, kteří se jimi živí (Roques et al. 2006, Knoerzer 1999; Goßner a Utschik 2002).“

Reakce: Význam citovaných studií je přeceňován, zejména v souvislosti se skutečností, že douglaska není v ČR pěstována v monokulturách. Pokud by zpracovatelé výzvy lépe studovali uvedenou problematiku, narazili by na další práci těchto autorů (Goßner, Ammer 2006), kde se v závěru v doporučení pro praxi uvádí toto: Otázkou není, zda douglasku pěstovat nebo ne, ale o tom v jaké ekologicky funkční směsi. Z pohledu popisovaného problému s četností členovců v korunách se proto doporučuje, aby zastoupení douglasky v dospělém porostu například ve směsi s domácím bukem nepřesáhlo 30 % podle výčetní základny. Pokud je tedy v ČR doporučováno pěstovat douglasku ve směsích s domácími dřevinami, rozhodně nehrozí, že bychom měli lesy bez ptačího zpěvu.

3. **Znění z výzvy:** „ČESKOU KRAJINU BY MOHLA ZAPLAVIT INVAZE NEPŮVODNÍHO DRUHU. Douglaska plošně zarůstá paseky, louky a jiná bezlesí (Fagúndez 2013). Pokud se výsadba nepůvodních stromů nebude regulovat, můžeme přijít o jedinečnou českou krajinu. Z jiných zemí Evropy je doloženo i riziko jejího invazního chování (Carrillo-Gavila et Montserrat 2010).

Reakce: Uvedené poznatky jsou příliš zobecňovány. V citovaných studiích je uváděno nebezpečí invaze douglasky při jejím zavážení do specifických lokalit, jako jsou například vřesoviště. Tam ji ale v podmínkách ČR také nikdo nedoporučuje. Navíc práce (Carrillo-Gavián, Vilà 2010 – ve výzvě je citována chybně) není zaměřena na invazivnost douglasky v Evropě a spíše konstatuje, že většina vědeckých studií nepovažuje introdukované jehličnany za problematické.

4. **Znění z výzvy:** „CIZOKRAJNÝ STROM NAŠIM LESŮM VE VŠEM NEPOMŮŽE. Nahradit smrk douglaskou není samospásné. Douglaska například není odolnější vůči zlomům a vývrátům během vichřic (Albrecht et al. 2013).

Reakce: Autoři výzvy opět nedostatečně studovali citovaný materiál (Albrecht et al. 2013), ve kterém jsou uvedeny i výsledky (např. Schütz et al. 2006), kdy příměs 10 % listnáčů nebo douglasky ve smrkových porostech znamenala signifikantně nižší riziko poškození větrem. Ze studie (Albrecht et al. 2013) vyplývá, že odolnost douglasky vůči polomům ve srovnání se smrkem není větší, ale ani menší. Současně se konstatuje, že velký význam pro stabilitu lesních porostů má odpovídající lesnický management (např. výchova lesa) a nutnost nepěstovat douglasku na půdách, kde špatně koření (např. s vyšší hladinou podzemní vody). To je opět plně v souladu se současnými poznatky z ČR (např. Mauer, Houšková 2014) a navazujícími doporučeními pěstovat douglasku pouze na vhodných stanovištích a ve směsích s domácími dřevinami.

5. **Znění z výzvy:** „MŮŽE ZPŮSOBIT EKOLOGICKÉ A EKONOMICKÉ ŠKODY. Co je však ještě nebezpečnější než samotná douglaska – spolu s ní můžeme do Evropy zavléct exotické druhy organismů. Škůdci či choroby navázané na douglasku by mohli v budoucnu způsobit rozsáhlé ekologické či ekonomické škody (Kirichenko et al. 2013).

Reakce: Není sporu o tom, že je třeba studovat vazby mezi škůdci a chorobami domácích a introdukovaných dřevin a tento výzkum stále probíhá. Nebyla však potvrzena informace uvedená v tomto bodě. Opět se zde jen budí zdání o tvrzeních podpořených vědeckými studiemi, které autoři výzvy prokazatelně vůbec nečetli. Uvedená práce (Kirichenko et al. 2013) se totiž zabývá studiem pouze domácích a introdukovaných listnatých dřevin a o douglasce tisolisté není v této studii ani slovo.

6. **Znění z výzvy:** „NEJSME SCHOPNI URČIT VŠECHNY DOPADY DOUGLASKY. Přestože se douglaska tisolistá pěstuje v Evropě již 150 let, stále nejsou dostatečně prozkoumané její ekologické dopady ve střední Evropě (Schmid 2014).

Reakce: Ekologické dopady pěstování jsou zkoumány i u našich domácích dřevin a i když je k dispozici logicky větší množství studií než je tomu u douglasky, nemůžeme ještě tvrdit, že jsou dostatečně prozkoumané. Také proto je využití douglasky v našich lesích směřováno do směsí s domácími dřevinami a na vhodných stanovištích. Ekologické efekty lze také velmi dobře usměrňovat pěstebními zásahy, což bylo potvrzeno dlouhodobými studiemi pro domácí dřeviny i pro douglasku. Podobně to konstatuje i autory výzvy zmíněná (a zřejmě nedočetná) studie (Schmid et al. 2014), kde se uvádí, že ekologické dopady douglasky na změny ekosystémů se mění podle sezóny a věku porostů a do značné míry závisí i na stylu lesnického hospodaření.

7. **Znění z výzvy:** „LESY BEZ HUB A DALŠÍHO ŽIVOTA. Přestože se douglaska v mnoha ohledech chová podobně jako domácí dřeviny, má vliv na pokles druhové pestrosti hub (Farr a Rossman 2013; Utschik 2001). Podobně i rostlin, hmyzu a dalších organismů. Proč? Protože mnoho našich domácích druhů jsou dlouhodobým vývojem vázané na naše domácí druhy stromů. Organismy navázané v Evropě na douglasku jsou téměř výhradně běžnými druhy organismů, což je pro udržení druhové pestrosti značný problém (Utschik 2001, Leitel 2001, Roques et al. 2006).

Reakce: Autoři výzvy zde opět manipulují se selektivně vybranými studiemi, které zřejmě ani celé nečetli. Například zde citovanou databázi hub (Farr, Rossman 2013) doporučuje Schmid et al. (2014) interpretovat s nejvyšší opatrností, protože data z Evropy a severní Ameriky jsou ovlivněna různým zalidněním, tj. různým počtem pozorovatelů ve sledovaných oblastech. Opět lze konstatovat, že u nás doporučené a realizované pěstování douglasky ve směsích s domácími dřevinami zmiňované dopady eliminuje.

Zdroje citované v reakci:

- ALBRECHT A. et al. (2013): Storm damage of Douglas-fir unexpectedly high compared to Norway spruce. *Annals of Forest Science*, 70:195–207
- CARRILLO-GAVIÁN M.A., VILÀ M. (2010): Little evidence of invasion by alien conifers in Europe. *Diversity and Distributions*, 16:203–213
- FARR D.F., ROSSMAN A.Y. (2013): Fungal Databases, Systematic Mycology and Microbiology Laboratory. ARS, USDA. <https://nt.ars-grin.gov/fungaldatabases/>.
- GOBNER M., AMMER U. (2006): The effects of Douglas-fir on tree-specific arthropod communities in mixed species stands with European beech and Norway spruce. *Eur J Forest Res*, 125:221–235
- SLODIČÁK M. et al. (2014): Pěstební postupy při zavádění douglasky do porostních směsí v podmínkách ČR. Kostelec nad Černými lesy, *Lesnická práce 2014*. 272 s. – ISBN 978-80-7458-65-9
- KIRICHENKO N. et al. (2013): Do alien plants escape from natural enemies of congeneric residents? Yes but not from all. *Biol Invasions*, 15:2105–2113
- MAUER O., HOUŠKOVÁ K. (2014): Stav a vývin kořenového systému douglasky tisolisté na lesních půdách. In: Slodičák M. et al.: Pěstební postupy při zavádění douglasky do porostních směsí v podmínkách ČR. Kostelec nad Černými lesy, *Lesnická práce 2014*. 168–191. – ISBN 978-80-7458-65-9
- NOVÁK J. et al. (2018a): Uplatnění douglasky tisolisté v lesním hospodářství ČR. Strnady, Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti v nakladatelství Lesnická práce 2018. 216 s. – ISBN 978-80-7458-110-6 (Lesnická práce); 978-80-7417-167-3 (VÚLHM).
- NOVÁK J. et al. (2018b): Tvorba směsí s douglaskou. Certifikovaná metodika. Strnady, VÚLHM 2018. 33 s. *Lesnický průvodce 14/2018*. – ISBN 978-80-7417-178-9
- PRIETZEL J., BACHMANN S. (2012): Changes in soil organic C and N stocks after forest transformation from Norway spruce and Scots pine into Douglas fir, Douglas fir/spruce, or European beech stands at different sites in Southern Germany. *Forest Ecology and Management*, 269:134–148.
- SCHMID M. et al. (2014): Ecological consequences of Douglas fir (*Pseudotsuga menziesii*) cultivation in Europe. *Eur J Forest Res* (2014) 133:13–29
- SCHÜTZ J.-P. et al. (2006): Vulnerability of spruce (*Picea abies*) and beech (*Fagus sylvatica*) forest stands to storms and consequences for silviculture. *Eur J For Res*, 125:291–302